بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު

ދިވެހިރާއްޖެ

ދަޢުވާއާ ނިމުނު ގޮތުގެ ހުލާސާ

- ދަޢުވާއާ ނަންބަރު: 2017/HC-A/205

- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: އަރދެޖް އައިލެންޑް ކޮންޓްރެކްޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް / ހ.އާގަދަރުގެ، މާލެ

- އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތް: ޖީ.އުކްސް އަސޯސިއޭޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް / ގ.އާރަކަކާގެ، މާލެ

- ރަޖިސްޓްރީކުރެވުނު ތާރީޚް: 12 ރަޖަބު 1438 / 09 އޭޕްރީލް 2017
- ނިމުނު ތާރީޚް: 22 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1442 / 08 ނޮވެމްބަރު 2020

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަމީރު

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު

- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:
- ނަންބަރު: 2347/Cv-C/2016
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- ބާވަތް: މަސައްކަތާއި މުދަލާއި ޚިދުމަތުގެ އަގު ހޯދުމަށްއެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލަ
- ހުކުމްކުރި ތާރީޚް: 30 އޮކްޓޯބަރު 2016
- ނިމުނު ތާރީޚް: 16 ފެބްރުއަރީ 2017

- **ދައުވާގެ ޚުލާޞާ:**

މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2347/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާ ނިންމަވާފައިވާގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުވާކަމަށް ބުނެ، އެޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އަހްމެޓް އައިޑެނިޒް މަލްޓިޕަރޕަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (ރަޖިސްޓްރޭޝަން ނަންބަރު C-0049/2008)ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުން ބެލިފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

މިޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތަކީ، ޖީ.އެލް.ސީ އެސޯސިއޭޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (ރަޖިސްޓްރޭޝަން ނަންބަރު C-187/2008)އެވެ.

- **ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް:**

1. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2347/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓަށް ބެލިއިރު، މުއްދަޢީ ޖީ.އެލް.ސީ ގްލޯބަލް އެންޑް ޑިޒައިން އެސޯސިއޭޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި، ތުރުކިވިލާތުގެ ކުންފުންޏެއް ކަމުގައިވާ Ahmet Aydeniz Insaat Turizm Gida Egitim Ogretim Ithalat Ticaret AS. (އަހުމެޓް އައިޑެނިޒް އިންސާއަތް) އާއި ދެމެދު 01 ނޮވެމްބަރު 2007 ގައި ޕާޓްނަރޝިޕް އެގްރީ ޑިޒައިނިންގެ މަސައްކަތް ކޮންޓްރެކްޓަށް ވެވުނު އެއްބަސްވުމުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކޮންސަލްޓެންސީ ފީގެ ގޮތުގައި އެއްބަސްވެފައިވާ ފައިސާގެ ތެރެއިން ނުދިއްކާ US$ 330,000.00 (ތިންލައްކަ ތިރީސްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ދައުވާލިބޭ އަހުމެޓް އައިޑެނިޒް މަލްޓިޕަރޕަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން އެދިއްޖެކަމާ ކުރުމަށް އެދި ޖީ.އެލް.ސީ އެސޯސިއޭޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާއެވެ. އެޤަޟިއްޔާގައި ސިވިލް ކޯޓުން ޙުކުމްކުރައްވާފައިވަނީ؛

" ދެންފަހެ މުއްދަޢީ ޖީ.އެލް.ސީ ގްލޯބަލް އެންޑް ޑިޒައިން އެސޯސިއޭޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ތުރުކިވިލާތުގެ ކުންފުންޏެއް ކަމުގައިވާ Ahmet Aydeniz Insaat Turizm Gida Egitim Ogretim Ithalat Ticaret (އަހުމެޓް އައިޑެނިޒް އިންސާއަތް) އާއި ދެމެދު 01 ނޮވެމްބަރު 2007 ގައި، ގދ. މަޝްރޫޢު (އާރާ މަލްޓިޕަރޕަސް) ގައި 200 އެނދުގެ ރިސޯޓެއް ތަރައްޤީކުރުމުގައި ޕާޓްނަރޝިޕް އެގްރީ ޑިޒައިނިންގެ މަސައްކަތް ކޮންޓްރެކްޓަކަށް ފެށުމާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން $330,000.00 (ތިންލައްކަ

ޕިރީސްޓާރސް އެފްރިކާ ޓޫރިޒަމް) ގްރޫޕް އާޓްސް ގްރެފިކްސް އެންޑް ޑިޒައިން އެސޯސިއޭޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއަށް ލިބެންޖެހި ނުދީފައިވާކަމާއި، މިފައިސާ ގްރޫޕް އާޓްސް ގްރެފިކްސް އެންޑް ޑިޒައިން އެސޯސިއޭޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއަށް އަދާކުރުމުގައި ޢިނާޔަތްތަކަށް ފަރާތަކީ އަދާކޮށް ކޯޓުގެ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ (ސިވިލްކޯޓު ނަންބަރު C-49/2008) ކަން މަދަނީ މުއާމަލާތުގެ ޝަރީޢަތް ސާބިތުވާކަން ކަނޑައަޅައި، ބޭނުމުން $330,000.00 (ތިންސަތޭކަ ތިރީސްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ގްރޫޕް އާޓްސް ގްރެފިކްސް އެންޑް ޑިޒައިން އެސޯސިއޭޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާގެ މުއްދަތު ޖ.އާރްޓްސް އެސޯސިއޭޓްސް ޕްރައިވެޓް (ސިވިލްކޯޓު ނަންބަރު C-187/2008) އަށް ދައުރުކުރުމަށް ޙުކުމްކުރެއްވީ މިއަދުން (16 ފެބްރުއަރީ 2017 އިން) ފެށިގެން 01 (އެކެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި މިފައިސާ ސިވިލް ކޯޓަށް ދައްކައި، ހުށަހެޅުމުގެ ދައުރާއިރުވެސް އަދާކޮށް ޑޮލަރު ފައިސާ ގްރޫޕް ލިމިޓެޑްއަށް އަދާކުރުމަށް ޙުކުމް ކުރައްވައިފައެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

2. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2347/Cv-C/2016 ދަޢުވާއާ ނިމިފައިވާގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމައާއެއްގޮތް ނޫންކަމަށްބުނެ އެދަޢުވާ އިސްތިއުނާފު ކޮށްދިނުން އެދި އަމަލުކުރާ ދާއިރާގެ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ވަކީލުން 05 (ފަހެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅާ އުނުކުތާތަކާއި ބަޔާންކޮށްފައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކަވާފައެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅުއްވާ ނުކުތާތަކަކީ؛

2.1 - އެއްބަސްވުމުގެ ބައިވެރިންނަކީ، ގްރޫޕް އާޓްސް ގްރެފިކްސް އެންޑް ޑިޒައިން އެސޯސިއޭޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އާއި ތުރުކީ ވިލާތުގެ ކުންފުންޏެއް ކަމުގައިވާ Ahmet Aydeniz Insaat Turizm Gida Egitim Ogretim Ithalat Ticaret ކަން ބުނުމުގައިވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަކީ އެއްބަސްވުމުގެ ބައިވެރިއަކަށްނުވާއިރު، އިސްތިއުނާފުކުރާ ކުންފުނިން އެއްބަސްވުމަކީ ޢިނާޔަތްތަކަށް ކަމަށް ކާސިއުތަކުމާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުންފުންޏެއް ފާސްކުރެވުނު 15 ވަނަ މާއްދާއާއި ޚިޔާލީ އެއް ކޮންޓްރެކްޓެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހިފާފައި ކަމުގައިވުން ކަމަށް ބުނު ހުށަހެޅި ނުކުތާ.

2.2 - އެއްބަސްވުމުގެ ބައިވެރިއެއްކަމުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާފަރާތް ނުހިމެނުނު ކަމުގައިވިޔަސް، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަކީ އެއްބަސްވުމުގެ ދަރަނި ވަސްތާފިޔާ ފަރާތެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، އެހެން ފަރާތަކުން ކޮންފަދަ ފަރާތެއްކަން ބިނާވާންޖެހޭނެކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ފޯމުގެ މަތިން ހިމާޔަތްކަމަށްވާތީ ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތެވެ.

2.3 - މިމައްސަލައިގައި ޙުކުމް ކުރުމުގައި، މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢާގުޅޭ (އެއްބަސްވުމުގެ ދަރަނި ކުރަން ހަވާލުކުރި މަސައްކަތް ކަނޑައެޅިފައިވާ ތާރީޚަށް، ކަނޑައެޅިފައިވާ ފުރިހަމަކޮށްދެއްވި ނިންމާފައިވާތޯ ނުވަތަ ނުނިމޭ) ހާމަކުރު އެއްވެސް މިންވަރަކަށް ވަޒަންކުރުމެއްނުވާ ކަމަށްބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތެވެ.

2.4 - އެއްބަސްވުމުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުން، ދެފަރާތުން ވާހަކަ ދައްކައިގެން މައްސަލަ ހައްލު ނުކުރެވި 30 ދުވަސް ފާއިތުވެއްޖެނަމަ، އެ މައްސަލައެއް ހުށަހަޅަންޖެހޭނީ މިޑިއޭޝަން ނުވަތަ އާބިޓްރޭޝަނަށް ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އެ މަރުޙަލާތައް ފުރިހަމަކުރުމަކާނުލާ މައްސަލަ ސިވިލްކޯޓަށް ބަލާފައިވަނީ އެއްބަސްވުމުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގައި ދެފަރާތުން އެއްބަސްވީގޮތާ ޚިލާފަށްކަމަށްބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތެވެ.

2.5 - މި މުޢާމަލާތަކީ 2007 ވަނަ އަހަރު ކުރެވިފައިވާ މުޢާމަލާތަކަށްވާއިރު، ފައިސާ ހޯދުމަށް ދައުވާކުރެވުނީ ގާތްގަނޑަކަށް 9 އަހަރު ފާއިތުވެފައިވާއިރު، އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ފަރާތަށް ބައްދަލުވާ $330,000.00 (ތިންލައްކަ ތިރީސްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ނެގިޔަވާކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ފަރާތުން ދޭންޖެހޭނަމަ، އެފައިސާ ހޯދުމަށް ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާ އެއް މިނަ ދުވަސް ކުރިންކޮށް ފާސްކުރެވިފައިވުމަށް ބެއްލެވުމުގައިވާ ހަމަތަކާ ޚިލާފުކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތެވެ.

3. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2347/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާ ނިންމަވާފައިވާގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ، އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައި އަހުލުވެރިވެ ޙުކުމްތަކާ ދިމާވާ ޤަރާރެއް ދިމާވެއްޖެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައި ހުށަހަޅައިވާ ނުކުތާތަކަށް، އެނުކުތާތަކަށް ގުޅިގެން ދިފާޢީ ފަރާތުގެ

ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދަޢުވާގައިވާ ވާހަކަތަކާއި، މަޢުލޫމާތާއި ގުޅުންހުރި ލިޔެކިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒީގެ ރައުޔު: (މިރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަމީރު އާއި ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު ތާއީދު ކުރައްވައެވެ.)

4. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2347/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާ ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވަނީ، ދައުވާ ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ގޮތުގައި، އަހްމެޓް އައިޑެނިޒް އިންސާއަތު ޓޫރިޒަމް ގިޑާއި Ahmet Aydeniz Insaat Turizm Gida Egitim Ogretim Ithalat Ihracat Ticaret AS (Ahmet Aydeniz Construction, Tourism,Food Education Training Import Export and Trading Inc.Co) މިދެކުންފުނި ހިމެނިގެންނެވެ.

5. Ahmet Aydeniz Insaat Turizm Gida Egitim Ogretim Ithalat Ihracat Ticaret (Ayen Sok,No:9, Tandogan, 06580, Ankara-Turkey) AS. ކުންފުންޏާއި Group X Graphics & Design Associates Pvt.Ltd[1] ކުންފުންޏާ ދެމެދު 01 ނޮވެމްބަރު 2007 ގައި، ހެދުނު ޢަޤްދު ދުކުންބުރި "މަގުދުރާ" އާއި ހިއާ ރަށުގައި 200 އެނދުގެ ޖަހައިރިސޯޓް ރިޒޯޓެއްގެ އާރކިޓެކްޗަރަލް، ސްޓްރަކްޗަރަލް، އަދި ލައިޓިންގެ މަސައްކަތުގެ ކޮންސަލްޓެންސީގެ ޚިދުމަތް ހޯދުމާއި ލިބިދިނުމަށް އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއިކުރެއެވެ.

6. ބާރަށްވެރިޔަ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް އެއްބަސްވުމުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ކުރާ މަސައްކަތުގެ އުޖޫރަ ދޭނެގޮތް އެއްބަސްވުމުގެ 07 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާން ކޮށްފައެވެ.

[1] 2008 މާރިޗް 12 ގައި އޯމް ބީޖޭ ރިޒޮލިއުޝަންސް، ގްރޫޕް އެކްސް ގްރެފިކްސް އެންޑް ޑިޒައިން އެސޯސިއޭޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ އެހާމެހަމަށް ކުރިއަށް ދިޔަ ޑިޒައިން ޕްރޮޖެކްޓްތަކާއި އަދި މުސްތަޤްބަލުގައި އެޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ އާއި އަދި ގްރޫޕް އެކްސް އެންޑް ޑިޒައިން އެސޯސިއޭޓްސްގެ ޑިޒައިން ކުރުމުގެ ވިޔަފާރިން އާމްދަނީ ނުލިބޭހެން ފައިސާ އާއި ޕޮލިސީ ޖީ.އެކްސް އެސޯސިއޭޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ނިޔާ ކުންފުންޏަކަށް ބަދަލު ކުރެވިފައިވެއެވެ.

7. ޓީ.އެލްސް އެސޯސިއޭޓްސްގެ ފަރާތުން، ޖޫން 20 2008 ގައި "Firat AYDENIZ firat@aydeniz.com" އަށް ފޮނުވާފައިވާ އީމެއިލްގައި، ޓީ.އެލްސް އެސޯސިއޭޓްސްގެ ފަރާތުން ފޮނުވާ އިންވޮއިސްތައް އެޑްރެސް ކުރަންޖެހޭ ކުންފުންޏަކީ ކޮބާކަން އަންގައި ދިނުމަށް އެދިފައިވެއެވެ. އެ އީމެއިލްގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވަނީ؛

" I still have not received the name of the comapany to whom I shall address my invoices."

މި އީމެއިލް އާއި ގުޅިގެން، ފިރާޓް އައިޑެނިޒް ބުނެފައިވަނީ، ޓީ.އެލްސް އެސޯސިއޭޓްސް އަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާ އަލަށް އުފެއްދި ދިވެހި ކުންފުނި މެދުވެރިކޮށް ނުވަތަ އަސްލު ތުރުކީ ކުންފުނި މެދުވެރިކޮށް ދިނުމާއި ބެހޭ ފަސޭހަ ގޮތަކީ ކޮބާކަމާ އެކައުންޓް މެނޭޖަރާއި މާދަމާ ވާހަކަ ދައްކާނެ ކަމަށެވެ. އެ އީމެއިލްގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވަނީ؛

"I will talk to my account manager for tomorrow regarding how would it be more convinient for us to transfer your payment. Through the new local Maldivian company that is established or through our original Turkish company"

8. އޭގެ ފަހުން، ޓީ.އެލްސް އެސޯސިއޭޓްސްގެ ފަރާތުން، 12 އޮގަސްޓް 2008 ގައި "Pelin ERDOGAN perdogan@aydeniz.com" އަށް ފޮނުވާފައިވާ އީމެއިލްގައިވަނީ؛

" Please find attached our second invoice (electronic invoice – original invoice has already been sent to your Maldives Offices) for the designing of Magudhuvaa, with the requested revisions. We would appreciate if you could arrange for the payments to be made to our specified account soonest."

މި އީމެއިލަށް ޖަވާބު ދެމުން ޕެލިން އެރްޑޮގާން ލިޔެފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

" We have received your second invoice with an amount of 220,000.00 USD. However, <u>our accountants have warned me that the invoices *should be* prepared for:</u>

Ahmet Aydeniz Construction Co.Inc.
Maldives Branch
7th Floor, M.Linkia
Shaheedhu Ali Hingun
Male
Republic of Maldives
<u>The same *mistake* is realized on the first invoice as well.</u>

So, please <u>revise your **first** and **second invoices with**</u> <u>**corrected Company Name**</u> and mail us urgently.
It will be appreciated if you submit the original two invoices to *<u>our Male office</u>*, where the address is written above. You can reach to our project manager, Mr. Gokay by phone (+960 791 77 37). We will give payment instruction to SBI to your account right after the correction.
<u>Otherwise we have to pay 18% VAT of the invoice amounts to our government</u>.
…"

9. ސޮލޮމަންޒް ލީގަލް އެންޓިޓީގެ މަފްހޫމަކީ ކުންފުންޏާބެހޭ ޤާނޫނުގެ އަސާސީ އުސޫލެއްވެ.[2] ވީމާއެކު، ކުންފުނިތަކަކީ، އަމިއްލަ ނަމުގައި މުޢާމަލާތު ކުރުމުގެ ބާރު ލިބިދިފައިވާ ޤާނޫނީ ޝަޚްސެއްމެވެ.

10. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލައިގައި، އަރްމޭޒް އައިޖެނިޒް ތުރުކީ ކުންފުނީގެ ފަރާތުން ޖީ.އެލް.އެސް އެސޯސިއޭޓްސްއަށް ދޫކޮށްދޭ ފައިސާ ދިނުމުގެ މަސައްކަތް އެކުންފުނީގެ ފަރާތުން ކުރާނީ އެކުންފުނީގެ <u>މޯލްޑިވްސް ބްރާންޗް</u> (Maldivian Branch) ގެ ގޮތުގައި ހަމަޖެއްސައި، އިންވޮއިސްތައް ފޮނުވަންވީ އަރްމޭޒް އައިޖެނިޒް ތުރުކީ ކުންފުނީގެ މާލެ އޮފީސް (our Male office) އަށް ކަމަށް އަންގާފައިވެއެވެ. އަދި ކުރިން ޖީ.އެލް.އެސް އެސޯސިއޭޓްސްގެ ފަރާތުން އިންވޮއިސް ކުރި ކުންފުނި ކަމުގައިވާ އަރްމޭޒް އައިޖެނިޒް ތުރުކީ ކުންފުނި ނޫން އަރްމޭޒް އައިޖެނިޒް މޯލްޑިވްސް ކުންފުންޏަކަށް އިންވޮއިސްކޮށް ފޮނުވަން ޤާބިލުވާ ގޮތަށް (invoices should be prepared) އަންގައި އަރްމޭޒް އައިޖެނިޒް ތުރުކީ ކުންފުނީގެ މޯލްޑިވްސް ބްރާންޗްގެ ނަމުގައި ދީފައިވާ އެޑްރެހަކީ، އަރްމޭޒް މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ރަޖިސްޓަރީ އެޑްރެސް ކަމުގައިވާ މ.ލިންކިއާ 7 ވަނަ ބުރިކަން އެނގެއެވެ. އަދި ކުރިން އިންވޮއިސްތަކުގައި ބަޔާންކުރި ކުންފުނީގެ ނަމަކީ، ޖީ.އެލް.އެސް އެސޯސިއޭޓްސްގެ ފަރާތުން ހަދާފައިވާ ގޯހެއްކަމަށް (mistake) ބަޔާން ކޮށްފައިވެއެވެ. އަރްމޭޒް އައިޖެނިޒް ތުރުކީ ކުންފުންޏާއި ޖީ.އެލް.އެސް އެސޯސިއޭޓްސް ކުންފުންޏާއި ދެމެދު ކުރެވުނު މުޢާމަލާތުގައި ފައިސާ ދެއްކުމުގެ ދުރުވިއަކަށް އަރްމޭޒް އައިޖެނިޒް ތުރުކީ ކުންފުނި ވީމާއި، އަރްމޭޒް އައިޖެނިޒް ތުރުކީ ކުންފުނީގެ އަންގުމާއި އިރުޝާދާ އެއްގޮތަށް ޖީ.އެލް.އެސް އެސޯސިއޭޓްސް ކުންފުނީގެ

[2] *Salomon v Salomon & Company Ltd [1897] AC 2*

ފަރާތުން އަހްމެދް އައިލެނީޑް މޮޑިފްސް ކުންފުނީގެ ނަމުގައި (އަހްމެދް އައިލެނީޑް ތުރުކީ ކުންފުނީގެ މޮޑިފްސް ބޭންކުގެ ގޮތުގައި ހައްކައިގަން) އިންވޯއިސް ހުށަހަޅާ އެންގުމާއި ފަހަރު ތަކާތޮވ. މިއަހުމަދު އައިލެނީޑް މޮޑިފްސް ކުންފުނިތަކަށް "ސްޕަރޓް ޕީޑަކް" އެންބީޕީގެ ސްޕޮޑިޔަމް މާނައިގައި ބޯނުން ކުރާނަމަ އަހްމެދް އައިލެނީޑް ތުރުކީ ކުންފުނިން ޖީ.އެކްސް އެސޯސިއޭޓްސް ކުންފުނިތަކަށް އަހްމެދް އައިލެނީޑް މޮޑިފްސް ކުންފުނީގެ ނަމުގައި އިންވޯއިސް ކުރުމަށް އެންގި ހިސާބުން ނުވަތަ އެހިނދު އެކަން އެސްޓީފިކަން އަކަމަށް އިންކާރުކުރެވޭ އެކަން އެގޮތަށް ނުކުރެވޭކަމާއި، އަހްމެދު އައިލެނީޑް މޮޑިފްސް ކުންފުނިތަކަށް ސްޕަރޓް ޕީޑަކް އެންބީޕީއައްކަމާއި، އަހްމަދު އައިލެނީޑް މޮޑިފްސް ކުންފުނިތަކާއި ޖީ.އެކްސް އެސޯސިއޭޓްސް ކުންފުނިތަކާއި ދެމެދު ޤާނޫނީ އިންވޯއިސްތައް އެކުލަވާލެވިފައިވާ ކުރިން ގޮތުގައި ޖީ.އެކްސް އެސޯސިއޭޓްސް ކުރަނެގޮއްސ ހިސާބުތައް އަދި އަހްމެދު އައިލެނީޑް ތުރުކީ ކުންފުނިތަކަށް އަދާނުކުރެވިފައިވާ ނަމަވެސް އަހްމެދް އައިލެނީޑް ތުރުކީ ކުންފުނީގެ ފަރާތުން ޖީ.އެކްސް އެސޯސިއޭޓްސް އެއިނުމުގައި ބައިވެރިވެފައިވާ ތަކެތީގެ ސަބަބުން، ޖީ.އެކްސް އެސޯސިއޭޓްސް އާއި އަހްމެދް އައިލެނީޑް ތުރުކީ ކުންފުނިތަކާއި ދެމެދު ހުށަ ތަފާތު ގޮތުގެ ތަރުތީބުން އިންވޯއިސް ކުރަނިވި ކުންފުނި ބައްޔަކީ އެކަމަށް ހުޅުވި ކުރިން އަހްމެދު އައިލެނީޑް ތުރުކީ ކުންފުނިތަކާއި އަހްމެދް އައިލެނީޑް މޮޑިފްސް ކުންފުނީގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ އެކަން ބާކީ ހަމަވުން ބައްލަވައިލެއްވިއެވެ.

11. އެކަންކަމުން، އިސްތިއުނާފުކުރާ ކުންފުނިތަކަށް، ހަވާލާދީފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ މަސްލާ ލިބުނު ފަރާތް ނުންކަމަކީ، އިސްތިއުނާފުކުރާ ކުންފުނިތަކަށް ލިބިފައިވާ މަސްލައިނިވި، ހުރި އިސްތިއުނާފުކުރާ ކުންފުނި އެކަން ފަރާތްތަކުން (މިގެ ތަރުތީބުގައި ޤަސްދުކުރާ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފައިސާގައި އަންގާ ކުންފުނިފަށް ހިސާބު ގޮތުން) ސިޓީ ފޮނުވާ އެއްބަސްވުންތަކުން، އޭގެ ހަވާލާ ފައިސާކަން ފަރާތަށް ހުކުމްކުރީމާ މަސްލާތައް ބުނަ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނާ ބުނުވަލި ހަނދާނު ބުނުމަށް ނުނުވެ. އިސްތިއުނާފުކުރާ އަހުމަދު އައިލެނީޑް މޮޑިފްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އެޕާސްޓީގެ ގޮތުން އަހްމެދް އައިލެނީޑް ތުރުކީ ކުންފުނީގެ

ފަރާތުން ޕީ.އެލްސީ އެސްޓޭބްލިޝްމަންޓަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ދެއްކުމުގައި ހަވާލުވެ އެކަން ކޮށްދީފައިވާކަން އެނގެން އޮތެވެ.

12. އާންމު އުޞޫލުން، އެޖެންސީއަކީ، ޕްރިންސިޕަލް އާއިއެކު ވުޖޫދުވާ އެއްބަސްވުމުގެ މައްޗަށް ބިނާ ކުރެވޭ ގުޅުމެއް ނޫނެވެ. ނަމަވެސް އެޖެންޓު ޕްރިންސިޕަލްގެ ނަމުގައި، ހަރަކާތް ކުރުމުގެ ބާރު ކަނޑައެޅުނު ނުކުތާ އޮތޯރިޓީ ނުވަތަ ބާރުގެ ބާވަތް ކުރިމަތިލާ ސުވާލަކީ ކޮބާ ފަރާތެއް ބާރު ލިބިދޭ ފަރާތް އޮތޯރިޓީ، ނުވަތަ އެޖެންޓަކީ އެކަމުގެ ކުރިމުގެ ބާރު ނުވަތަ ހުއްދަ ދޭނެ ނުވަތަ ލިބިފައިވާ ހުއްދަތަކުގެ ނިޔަތް ބާރުގެ ބޭނުން ކޮށްފައިވާ އެޖެންޓުއަށް ނޫނީ އެޖެންޓުގެ އަމިއްލަ ހައިސިއްޔަތުން ކުރި ކަމެއްތޯ، އެއެޖެންޓުގެ ޢަމަލު ކުރުވާނެކަމަށް، ކޮށް އެޖެންސީގެ ހަމަތަކުން ކުންފުނީގެ ގޮތުން އުސޫލުތަކާއި ބަލައިގަނެފައިވާ ހަމަތަކެވެ. އެހެންކަމުން، އެއްފަރާތުން ޙުކުމްކުރައްވާ މުޢާމަލާތުގެ ޢިނާޔަ ތިންވަނަ ފަރާތަކުން އުޅުމަށްފަހުގެ، އެ ކުންފުނިން ތިންވަނަ ފަރާތަކުން ހަމަޖެހުނު ގޮތުގެ ތަފާތުވާ ބަޔާނުކުރި ޚިޔާލުގައި ނުވަތަ އެ މުޢާމަލާތެއްގެ އެހެން ބައެއް ޢިނާޔަތެއްގެ ތިންވަނަ ފަރާތަކަށް ވެސް ކުންފުނީގެ ފަރާތުން ހާމަކޮށްދީފައިވާ ބާރު އިސްތިއުމާލުކުރާ ފަރާތުން، ޕީ.އެލްސީ އެސްޓޭބްލިޝްމަންޓް ކުންފުނީގެ އަމިއްލަ ތިޔާ ކުންފުނި ޢަޤުދު ތަންފީޒު ކުރުމުގެ އަމިއްލަ ތިޔާ ކުންފުނީގެ އަމިއްލަ ތިޔާ މުޢާމަލާތުގެ ކުންފުނީގެ ދެމެދު ކުރިއަށްދާ މުޢާމަލާތުގެ ތަފާސްހިސާބު ހާމަކުރަން ނުބެލެވޭނެ ކަމުގައެވެ.

13. ހަރަކާތްތެރިވާ މައްސަލަތަކުގައި، ޢަޤުދު ތަންފީޒު ކުރުމުގެ ފަރާތުން، ގޮތުން ޖޭ.އެލްސީ (ޕީ.އެލްސީ އެސްޓޭބްލިޝްމަންޓް) އަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ދެއްކުމުގައި ޢަޤުދުގެ ދަށުން ކުންފުނީގެ ކަމުގައި ބަލާނީ ކޮންފަރާތަކަށް ސާފުކުރަން އެނގެއެވެ. މިމައްސަލައިގައި، ޢަޤުދު ތަންފީޒު ކުރުމުގެ ކުންފުނީގެ ފަރާތުން ޢަޤުދު ތަންފީޒު ކުރުމުގެ ކުންފުނީގައި ޕީ.އެލްސީ އެސްޓޭބްލިޝްމަންޓް ކުންފުނިން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދައުލަތުގެ އެކްޗުއަލް (actual) އަދި އެޕެރަންޓް (apparent) އޮތޯރިޓީ (authority) ހުއްދަ ކުރެވިފައެވެ. އެހެނީ، ޢަޤުދު ތަންފީޒު ކުރުމުގެ ކުންފުންޏަށް ޢަޤުދު ތަންފީޒު ކުރުމުގެ ކުންފުނީގެ

"ޑޮކްޓްރިން ބްރާންކް"ގެ ގޮތުގައި ބަޔާން ކޮންޓްރަވަރސީ އަސާސީ އުސޫލު ކުންފުނިން ޓްރޭޑް ބާރާންޑިޔާ އިޚްތިޔާރުތަކާއި. އަސާސީ އުސޫލު ޑޮކްޓްރިން ކުންފުނިން ކޮންޓްރެކްޓް ދިޔަތަނާ، އަސާސީ އުސޫލު އުސޫލު ކުންފުނިން ކުރުމުންދިޔަ މަސައްކަތްތަކާ ބެހޭނެ، އަސާސީ އުސޫލު ޑޮކްޓްރިންގެ ނަމުގައި ހިންގުމުން ގެންދާ އަޕާގެ ޑޮކްޓްރިން ރިޕޯޓްގެ ޖީހައިން ކުރުމައި އަދި އެކްސްޕްލިސިޓް އެގްރީމަންޓްގެ މަސައްކަތްތަކުގެ އަގެވެ. ޖީ.އެލް.އެސް އެސޯސިއޭޓްސް އިން ކުރި މަސައްކަތްތަކުގެ މަންޒަ އަސްލު ވިލަރެސްކަށް ފެންމަވެ. ވީމާ، އަސާސީ އުސޫލު ޑޮކްޓްރިން ކުންފުންޏާއި އަސާސީ އުސޫލު ޑޮކްޓްރިން ކުންފުނީގެ މަޢާމަލާ ފަރާތް ހުށަހަޅާ ޖީ.އެލް.އެސް އެސޯސިއޭޓްސްއަށް ދަރުވާ ކުރަމުންދެވެ. އަދި މިހާރުވެސްގައި، ޖީ.އެލް.އެސް އެސޯސިއޭޓްސް ކުންފުނިތަކަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ދެއްކުމުގައި އަސާސީ އުސޫލު ޑޮކްޓްރިން ކުންފުންޏާއި އަސާސީ ޑޮކްޓްރިން ކުންފުންޏާއި ދުވުދު އަޅަލު ކުރުމުން ގޮތް އިނގޭ މެނޭޖްމަންޓް ރޫލް “indoor management rule” ގެ ދަށުން ޖީ.އެލް.އެސް އެސޯސިއޭޓްސް ޑޮކްޓްރިންގެ ބަލައި ސަރުކާރުންދޭ ސަލާމަތް ނުވަތަ އިސްތިސްނާއެއް އޮތްކަމަށް ނުދެކެވެއެވެ. އަ އެބޭނުމުގައި ބަލާން ކުރަނީ؛

> “That the persons dealing with a company in good faith may assume that acts within its constitution and powers have been properly and duly performed and are not bound to inquire whether acts of internal management have been regular”[3]

14. ހަމަ އެހެންމެ، Ahmet Aydeniz Construction Co.Inc. އާއި Ahmet Aydeniz Maldives Pvt Ltd، މިދެކުންފުންޏަކީ ގާނޫނީ ގޮތުން ވަކި ދެ ޝަޚްސިއްޔަތު ކަމަށްވިޔަސް، އަސާސީ އުސޫލު ދުވުދު ކުންފުންޏާއި، ޖީ.އެލް.އެސް އެސޯސިއޭޓްސް ކުންފުންޏާއި ދުވުދު ކުރިއަށްދިޔަ އެއްބަސްވުމުގެ ދަރުނި، ދަރާކަށްދައްކާ ފައިސާ އަސާސީ އުސޫލު ޑޮކްޓްރިން ކުންފުނީ ހަވާލު ކުރަމުންގެނދިޔަކަން ސާފުކަމުގެ އެކަމުގެ ޘާބިތު، Ahmet Aydeniz Construction Co.Inc މިކުންފުނިން، ދުވުދުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރިފައިވާ ކުންފުންޏެއް ކަމަށްވާތީ، އަސާސީ އުސޫލު ޑޮކްޓްރިން ކުންފުނިން، އަސާސީ ދުވުދު ކުންފުނީގެ ބޭރުން ކުރެވިފައިވާ ޢަމަލުތައް "ޑޮކްޓްރިން ބްރާންކް" މިގޮތުން ބަލާނަމަ، އިންޑޯރ މެނޭޖްމަންޓް

3 Approved by *The Royal British Bank* v. *Turquand* (1856) 6 El. & Bl. 327. *Northside Developments Pty Ltd V. Registrar General Of N.S.W. And Ors* (1990) 93 ALR 385.

ޓްރާންސެކްޝަނާ އެ އެގްރީމަންޓްތަކާ ބެހޭކަން ކަނޑައެޅި އެގްރީމަންޓް ހިމަނާ ކުރުވާފައި ވެއެވެ. އަދި އެގްރީމަންޓް އެގްރީމަންޓާ ބަދަލު ކުރުމަށް އޮޑިޓްކޮށްފައި ސަރަހައްދު ނަމަ ކޯޓުތަކަށް ނުވަތަ ސަރުކާރަށް ނުވަތަ އަރިހުން ކުރި ކަމެއް ކޯޓުތަކަށް އަންގާފައެވެ. އެއީ އެކަން އެގްރީމަންޓް ކުރުމުގެ ފަސްގަޑީގައި ކޯޓުފައިވާ ކަމެއްކަން އަންގާފައެވެ. އެހެން ބާރާތްފުޅަކަށް އީ-މެއިލްގައި އެގްރީމަންޓް އިންވޮއިސްމަށް އެގްރީމަންޓްކަން އަންނަ ޓުރިޒަމް ސަރުކާރަށް ދައްކަންޖެހޭ VAT 18% (ވެލިއު އެޑެޑް ޓެކްސް) ދައްކަންޖެހޭނީކަން ސާފުކޮށް އަންގާފައި އޮތެވެ. އެހެންކަމުން، މިއީ ޓަރައްޤީ ޓަރައިޓީ ޓުރިޒަމް ކޮންފިޔުންސައި ޓަރައްޤީ ގުޑްސް އެންޑް ސަރވިސަސް ކޮންފިޔުންސާއި ވާހަކަ ދެކެވި ހަރަކާތް އަންނަގޮތް ކޯރުޓާވާ މުއާމަލާތްތަކުގެ ގޮތުގައި ބަލާނީ ނިޔަލަށްވެފައެވެ. އެހެންކަމުން، މިފަދަ އިސްތިސްނާއާ ކުރާނަމަ ޓަރައްޤީ ޓަރައިޓީ ޓުރިޒަމް ކޮންފިޔުންސާއި ޓަރައްޤީ ގުޑްސް އެންޑް ސަރވިސަސް ކޮންފިޔުންސަށް ވަކި ސާފުކޮށް ދީ ޕްރޮމިސް އޮންނަ ބައިން ދިނުމަށް ވާގޮތް ލިބިދީފައިވާ އެސްޓޮޕްލްގެ ހަމަތަކުން އެންގުނު ކަމުން ބަޔާންވެއެވެ. މިގޮތުން، ޓަރައްޤީ ޓަރައިޓީ މަތީ ބިޒްނަސްގެ ނިޒާމުގައި އިސްތިސްނާއާ ކުރުމުން ފައިސާ ދައްކާން ކުރެވެނަ ޓަރައްޤީ ޓަރައިޓީ ޓުރިޒަމް ބިލް ބާނާއަށްދެވަން އިސްތިސްނާކުރާ ކޮންފިޔުންގެ އެޖެންސީ ޓީ.ޖީ.އެސް ޓްރެޜަރީސްޓޭ ފައިސާވެސް ބިރުޖެހުމުން އެކުރުމަށް ގެއިން ހަރަކާތް، އަސްލު އެއްބަސްވުމުގައި އިސްތިސްނާ ކުރަން އަޅާ ނުވަތަ ގޮތެ ގެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އަސްލު އިސްތިސްނާ ކުރަން ޖެހޭ ކޮންފިޔުނި ބިރުޖެހުން ކުރި، ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީ އެކްސްޓްރާޓްރާޑިޝަނަރީ ގެއްލުންވެދާނެ ގޮތަށް ހަރަކާތްކުރެވިފައި، ޓަރައްޤީ ޓަރައިޓީ ޓުރިޒަމް ކޮންފިޔުންސާއި ޓަރައްޤީ ގުޑްސް އެންޑް ސަރވިސަސް ބާޒާރުގައި ހަރަކާތް އެކަށީގެން އަދި ދައްކާ ގޮތުގައިބަލާނަމަ ގަވާއިދު، ދޭން އަޅުން އެޖެންސީ ޓަރައްޤީ ޓަރައިޓީ ގުޑްސް އެންޑް ސަރވިސަސް ޚިދުމަތްދޭ ރެސިޑެންޓް އިސްތިސްނާ ކުރުން ބަރަކާތް އިސްތިސްނާ ކުރަން ޖެހޭގޮތަށް ޓަރައްޤީ ޓަރައިޓީ ޓުރިޒަމް ކޮންފިޔުނިން ކުރިޔަށް ބާރުލިބިފައިވާ ކަމުން ޕްރޮމިސަރީ އެސްޓޮޕްލް (promissory estoppel) ގެ ދޮރުން ބަލައިގެން ދެއްވުމަށް ނުކުތެވެ. ހަމައެހެންމެ، ޓަރައްޤީ ޓަރައިޓީ ގުޑްސް އެންޑް ސަރވިސަސް ބާޒާރުގެ ފަރާތުން ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީ އެކްސްޓްރާޓްރާޑިޝަނަރީ ހަރަކާތް ދައްކާގޮތުގައި ހަރަކާތްކުރިގޮތް ގޮތުން، އެހެން އިސްތިސްނާއާ ކުރާގޮތުގެ ބަރުކަތަށް، ކަމަށްވާތީ ބާރު ކަމުގައި، ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީ އެކްސްޓްރާޓްރާޑިޝަނަރީ ހަރަކާތް ދައްކަން ޖެހޭ ނިޔަލަށް އެއްބަސް ގޮތުން،

އެސްޓޮޕަލް ބައި ރިޕްރެޒެންޓޭޝަން (estoppel by representation) ގެ ހަމަތަކުން އަސްލެއް ހައިޖެނިކް ކޮންޓްރެކްޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ކުންފުނިން މިހާރު މިއީ ކަމާބެހޭ ކަމެއްކަމަށް ބުނެވިދާނެ ތަނެއް އޮތްކަމަކަށް ބުރައެއް ނުވެވެނެވެ.

15. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލައިގެ ބުނުމް ކުރުމުގައި، މައްސަލައިގެ މަޖިލިސްއާއި (އެއްބަސްވުމުގެ ދަރުން ކުރަން ޝަރުޠުތަކުގެ މަސައްކަތް ކަނޑައެޅިފައިވާ ތާރީޚުން، ކަނޑައެޅިފައިވާ ފެންވަރުގައި ނިންމާފައިވާ ނުވަތަ ނޫންނަމަ) އާދަޔާ އެއްބަސް މިންވަރަކަށް ވަޒީފާގެ [illegible] ބަލާ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާއަކީ، ދަށު ކޯޓުގައި އެއްބަސް ގޮތަކަށް ފާހަގަ ކޮށްފައިވާ ނުކުތާއެއްކަމަށް ދަށުކޯޓުން ހުށަހެޅި ބަޔާން ތަކެއް އިސްނަގާފައި ނެތެވެ. އަދި އެއީ ދަށުކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އުފުއްދާ ސުވާލެއްވެސް ނޫނެވެ. އެހެންކަމުން، އެނުކުތާއަކީ މި މަރުޙަލާގައި ނަގާފައިވާ ނުކުތާއެއް ނޫނެވެ.

16. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތާއި އިސްތިއުނާފު ކަރުދާހާއި ފަރާތާއި ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައި، އާބިޓްރޭޝަނާއި ބެހޭ ގޮތުން ބާރާ ކޯޓަކަށް އެއްބަސްވުމުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގައެވެ. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ބާރާ ކޯޓަކަށް، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އިސްނަގައިގެން، އެބައްޔަކަށްގެ މަޢާން މި ޤާނޫނުގެ ކޯޓުން ބާރުގައި ހުށަހެޅުމަށް މަސައްކަތް ކޯޓަކަށްވާނެކަމަށެވެ. އަދި އަސްލެއް ހައިޖެނިކް ކޮންޓްރެކްޓް ޕްރައިވެޓްގެ ފަރާތުން މިމައްސަލައިގައި ހާޒިރުވާ ވަކިން ގުޅުވިދާނެ ޕާޓީއެއް ހުށަހެޅުން ކޯޓަކަށް ބާރުގައިވާނެކަމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުން ބާރުގައި މިޤާނޫނުގެ ހުށަހެޅުމަށް ބާރުން ނުވާކަމަށް ބަލާފައިވާ ކަމަށެވެ. މިންކަމާއި ގުޅިގެން، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ދިފާއީ ވަކަށް ފަސޭހަ ޖަވާބެކެވެ. އެއީ އަސްލެއް ހައިޖެނިކް ކޮންޓްރެކްޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް. މަޢުލޫމާތުކުރާ ވަކިވަކި ދަށުވާލިބޭ އަންގައިކުންފުނި (އަސްލެއް ހައިޖެނިކް ޕްރައިވެޓް ކުންފުނި) ތަފްސީލު ކުރުމަށް އެއްޗެއް ކޯޓަކަށް އަދި އެކަމުގެ ފޯމުތަކާއި ހަވާލުވެއްޖެ އޮތް މިހާރު ނޫނެވެ. މިފަދައިން ބަލާއިރު، ހަވާލާދީފައިވާ އަސްލެއް ހައިޖެނިކް ޕްރައިވެޓް ކުންފުންޏާއި ޖީ.އެލް.އެސް އެސޯސިއޭޓްސް ކުންފުނިތަކުގެ ދެމެދު ވެފައިވާ

އެއްބަސްވުމަކަށް. ބަހުގައި ހިފައިގެން ބުނާނަމަ، އަހްމެޓް އައިޑެނިޒް މޯލްޑިވްސް ޕްވޓް ލޓޑް ކުންފުނިން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ މިދައުވާގައި އެއްވެސް ކުރަބާރާއްގައި އެއްވެސް ގޮތަކަށް ބަޔާންވެފައިވަ އެއްބަސްވުމަކަށް ދަޢުވާލިބޭ ހުއްޖަތް ދެއްކުމުގެ ގޮތުން ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ކޯޓުން ހައިސިއްޔަތުން އެދިން ޖަވާބަށް ބަލާއިރު އޮތްކަމަށް ނުފެނެއެވެ. އެހެނީ އެފަރާތުން ބުނާގޮތުން، މިއެއްބަސްވުމާއި އެފަރާތާއި އެއްވެސް ގުޅުމެއް ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް އިސްތިއުނާފު ހައްޤުވާ ފަރާތާއި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތާއި ދެމެދު އޮތް ގުޅުމާއި އެއްވެސް ގުޅުމެއް ނެތެވެ. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ޕީ.އެލްސީ އެސޯސިއޭޓްސް ޑޮކިއުމެންޓް އެއްވެސް މަސައްކަތެއްވެސް ހުރިކަމަށްވެސް ނުފެނޭ ކަމަކެވެ. ނަމަވެސް މި ޖަވާބީ މަސްއޫލިއްޔަތުން ބަޔާންކުރުމުގެ ގޮތުން ދައުރާ ބަހަސްއަރާކަން އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ނުކުތާތަކަށް ސަމާލުކަން އަރިއްސަވަމެވެ. އަހްމެޓް އައިޑެނިޒް ތުރުކީ ކުންފުންޏާއި އަހްމެޓް އައިޑެނިޒް މޯލްޑިވްސް ކުންފުންޏަކީ ވަކި ދެކުންފުނި ކަމަށްވާތީވެސް، މިދެކުންފުނިން އަމަލުކުރަމުން ގޮސްފައިވަނީ އެއްކުންފުނި އަނެއް ކުންފުންޏަށް އެފިލިއޭޓް ވެފައިވާ ދެކުންފުނި ކަމުގައި އެހެން މިހުންނަން ދައްކަވައިގެންނެވެ. އެކަން ކުރިން ބަޔާން ކުރި ނުކުތާތަކުންނާއި އަދި ހުށަހެޅުއްވާ އެހެން ބައެއް ލިޔުންތަކުން އެނގެއެވެ. މިގޮތުން؛

16.1 އަރާޒާ މޯލްޑިވްސް/ އައިޑެނިޒް ގުރޫޕުގެ ފަރާތުން އަހާޖެ މޯލްޑިވްސް/ކޮރިއަރ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އޮތް ފަރާތްތަކަށް އަމާޒުކޮށް އާންމުކޮށް ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތުގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވަނީ؛

> "…Ahmet Aydeniz Maldives Pvt Ltd is newly incorporated as an **<u>affiliate company of</u>** Ahmet Aydeniz Insaat As (one of the leading companies of Turkey mainly involes in large scale infrastructure projectes like dams, roads, airports, iirigation Networks as well as big scales of super structures in Turkey and abroad)…"

16.2 އެމް.ޓީ.ޑީ.ސީގެ އަހަރީ ރިޕޯޓް 2015 ގައި "މަގުމުދާ" ބަރައްތީ ކުރުމާބެހޭ ގޮތުން ބަޔާން ކޮށްފައިވަނީ؛

" މަޑުދޫއާ ތަރައްޤީ ކުރުމަށްވަނީ ތުރުކީގެ ކުންފުންޏެއް ކަމަށްވާ އަހްމަތް އައިޑެނިޒް ނަމަކަށްކިޔާ ކުންފުންޏަކަށް 24 އޮކްޓޫބަރު 2007 ގައި ސަބްލީޒް ކުރުވިފައެވެ. ރިޒޯޓު ތަރައްޤީ ކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު މިހާރުވަނީ ނިމި އަޔާޑާ މޯލްޑިވްސް ނަމުގައި 5 ސްޓާރގެ ޑީލަކްސް ރިސޯޓެއްގެ ގޮތުގައި ހުޅުވިފައެވެ."

16.3 އެމް.ޖީ.ޑީ.ސީ އާއި Ahmet Aydeniz Insaat Turizm Gida Egitim Ogretim Ithalat Ihracat Ticaret AS ކުންފުންޏާއި ދެމެދު 24 އޮކްޓޫބަރު 2007 ގައި ސޮއިކުރުވުނު ސަބްލީޒް އެގްރީމަންޓްގެ 2 ވަނަ މާއްދާގެ (ii) ނަންބަރު ބަޔާންކުރާ ގޮތުން، އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި، ރިޒޯޓު އޮޕަރޭޓް ކުރުމާއި، މެނޭޖްކުރުމާއި ކޮންޓްރޯލް ކުރުމާއި އަދި ބެލެހެއްޓުމުގެ ފުރިހަމަ ބާރުވެރިކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތާއި އޮންނާނީ ސަބްލެސީގެ ކިބައިގައި ކަން އެނގެއެވެ. އެ ނަންބަރުގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވަނީ؛

"… The sublessee shall command total responsibility for operation, management, control and maintenance for the Resort on the Island during that period"

16.4 އަޔާޑާ މޯލްޑިވްސް، ޓެބަރ ކޯޓުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ އަހްމަތް އައިޑެނިޒް މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން 03 ފެބްރުއަރީ 2016 ގައި އޮތް ބީޖީ އާޓު ޕްރޮކިއުރޭޝަންގެ ބައްދަލުވުމަށް ބަލާއިރު، ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ؛

"..To represent Ayada Maldives, a tourist resort owned and operated by the Company,.."

16.5 އަޔާޑާ މޯލްޑިވްސްއަކީ އަހްމަތް އައިޑެނިޒް މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ މިލްކުގައިވާ އަދި އެކުންފުނިން ހިންގަމުންދާ ރިސޯޓެއްކަމަށް ވިޔަސް، ބަޔާންވެދިޔަ ލީސް އެގްރީމަންޓަށް ބަލާއިރު، އަހްމަތް އައިޑެނިޒް ތުރުކީގެ ކުންފުނީގެ ފުލް ކާމްޕަނީ ސަބްސިޑިއަރީ "މަޑުދޫއާ"ގައި ހިންގާ އަޔާޑާ މޯލްޑިވްސް ސުރިންގޭޝަންކަމަން ޤަޠީފު ކުރަންޖެހޭ ކަމާއި، އެހެންކަމުން، އަޔާޑާ މޯލްޑިވްސް ހިންގާ އަހްމަތް އައިޑެނިޒް މޯލްޑިވްސް ކުންފުންޏަކީ އަހްމަތް އައިޑެނިޒް ތުރުކީ

ކުންފުންޏާ ވަކިން އޮތް ދެކުންފުނި ނަމަވެސް، އެދެކުންފުންޏަކީ އެފިލިއޭޓް ވެފައިވާ ޕޭރަންޓް ސަބްސިޑިއަރީގެ ގުޅުން އޮތް ދެކުންފުނި ކަމަށް ބެލެވެއެވެ.

16.6 އަޔާދާ މޯލްޑިވްސް، ލިމިޓެޑް ހެޑްގައި ހުށަހަޅާފައިވާ އަހްމެޓް އަރިސީޓް މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ 29 ޖެނުއަރީ 2014 ގައި އޮތް ބޯޑު އޮފް ޑިރެކްޓަރުންގެ ބައްދަލު ވުމަން ބަލާއިރު، އަހްމެޓް އަރިސީޓް ވޯޓިންގެ ޑިރެކްޓަރަކީ އަހްމެޓް އަރިސީޓްކަން އެނގެއެވެ. މިބައްދަލުވުން ބާއްވާފައިވަނީ "Corporate Head office, Ayada Maldives Head Quarter, Ayten Sk.No:9-06580 Tandogan, Ankara, Turkey" ގައެވެ. "ކޯޕަރޭޓް ހެޑް އޮފީސް" "އަޔާދާ މޯލްޑިވްސް ހެޑްކުއާޓަރ" އަކީ އަހްމެޓް އަރިސީޓް ޓަރކީ ކުންފުނީގެ ރަޖިސްޓަރޑް އެޑްރެސް ކަމުގައި ސަބްސިޑިއަރީ އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވާ އެޑްރެސް އެވެ. އަދި އަހްމެޓް އަރިސީޓް ޓަރކީ ކުންފުނީގެ ޗެއަރމަންއަކީ އަހްމެޓް އަރިސީޓްކަން އެނގެއެވެ.

ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަން އެހެން ހުރުމުން، ކުންފުންޏާބެހޭ ޤާނޫނުގެ އަސާސީ މަބްދައުގެ ދަށުން، ސެޕަރޭޓް ލީގަލް އެންޓިޓީގެ އަސާސީ މާނައިގައި ހިފައިގެން މިމައްސަލައިގައި ވާހަކަދައްކާ ބިނާ ކުރެވިގެން ކަމަށް ބެލެވެއެވެ. ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާޤިޢާތަށް ބަލާއިރު، ކޮންޓްރޯލިން، ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތަށް އަދި ޕޭރަންޓް ކުންފުނިން ފަހުން ހުރިކަންކަން އެއްގޮތެވެ. އެހެންކަމުން، މިމައްސަލައިގައި ކޯޓުން ބޭރުގައި މައްސަލަ ބަލައިދިނުމަށް އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލާ އެއްގޮތަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ޔަޤީން ކޮށްދިނުމަށް ނުވާކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދަޢުވާކޮށްފައިވާ ޖަވާބުދާރީވެފައިވާ ގޮތުން ބެލެވެއެވެ.

17. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލަ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާ 09 އަހަރަށްވުރެ ދިގުދުވަސް ވެފައިވާ ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހައިކޯޓުގައި ފާހަގަކުރި ނުކުތާއަކީ، ދަޢުވާގައި ނަގާފައިވާ ނުކުތާއެއް

ނޫނެވެ. މީގެ އިތުރުން އަސްލުކާއަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2017/HC-A/262[4] ޤަޟިއްޔާއިން ގޮތެއް ކަނޑައަޅާފައިވާ ނުކުތާއެއް ކަމަށްވާތީ، އަސްލުކާއަށް މިހާރު ޖަވާބު ދިބެހިފައިވާ ނުކުތާއެއްކަމެވެ.

ބަޔާންކުރިޔަ ސަބަބުތަކާއި އެކުން ހުކުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މިޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންނަށް ޚިޔާލު ހުށަހެޅި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:2347/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ހުކުމަށް ބަދަލެއް ގެންނަން ޖެހޭ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށެވެ.

- **ހުކުމް:**

ދެންފަހެ ބަޔާންކުރިޔަ ސަބަބުތަކާއި އެކުން ހުކުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2347/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ހުކުމަކީ ޝަރުޢީ ހުކުމެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، އެހުކުމަށް ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭ ފާޑުކުރި ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މިޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމް ކޮށްފީމެވެ.

4 ހަމީން ކޮންސްޓްރަކްޝަން ލިމިޓެޑް ވ. އުޒޫރު މޯލްޑިވްސް ޓްރާންސްޕޯޓް ލިމިޓެޑް (2017) އެޗްސީ.އޭ 262.